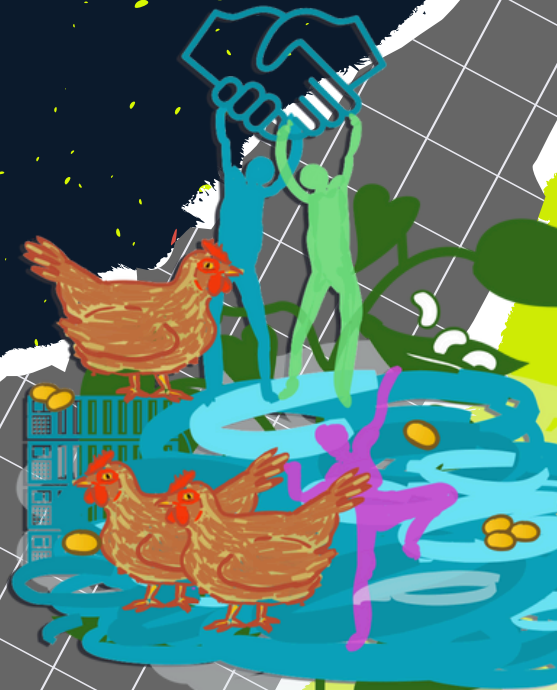

EINES DIGITALS TECNO ÈTIQUES

GUIA JOVE PER A
REFLEXIONAR
I FER EL CANVI

Temps era temps hi hagué un tal Jan que, enfilant-se a una mongetera, arrabassà als Gegants dels núvols la gallina dels ous d'or. Us proposem una grimpada col·lectiva per arrabassar als Gegants tecnològics els ous d'or de les nostres dades i gestionar de manera mancomunada i tecnoètica les eines de núvol digital.

Autoria: Escola Lliure El Sol + femProcomuns

femPROCOMUNS
COOPERATIVA · COL·LABORACIÓ
DESCENTRALITZACIÓ · AUTOGESTIÓ
EQUITAT · SOSTENIBILITAT · DISTRI
BUCIÓ · INTERCANVI · MUTUALITAT
RECIPROCIAT · REPLICABILITAT
CONEXIEMENT I PROGRAMARI LLIBRE

Edició: femProcomuns SCCL · Somnuvol.coop · v.1.0 · 10/2024

Llicència Creative Commons Compartir Igual 3.0-es per al contingut escrit. Podeu reproduir, distribuir i adaptar lliurement mantenint la mateixa llicència en les obres derivades.

Llicències de les imatges: les imatges utilitzades tenen llicències lliures, llicències obertes, estan al domini públic o són elements visuals lliures de regalies. Vegeu la darrera pàgina per a més detalls.

L'ús d'imatges en aquesta guia didàctica no es pot considerar un ús comercial. Per imatges d'actualitat també ens acollim al dret de cita.

Impulsa:
femPROCOMUNS
Intercoperant amb:
escola lliure el sol

Promou:
 economia social

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa i Treball

Finança

Introducció 02

Sensibilització i denúncia 06

Per combatre les GAFAM 13

Eines digitals 23

Apostes tecnoètiques 25

**I nosaltres, com a
joves i educadores?** 28

Preguntes freqüents 31

Glossari 33

Bibliografia 34

Introducció

Aquesta **guia** neix amb l'objectiu d'apropar les eines digitals lliures a la població en general i sobretot, a les **joves**. L'hem elaborada conjuntament les cooperatives **femProcomuns** i l'**Escola Lliure El Sol**, amb voluntat d'explicar per què té sentit fer el canvi a les eines digitals lliures i sobretot, mostrar que és més fàcil del que sembla!

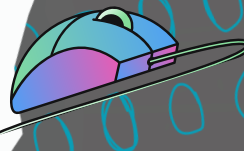
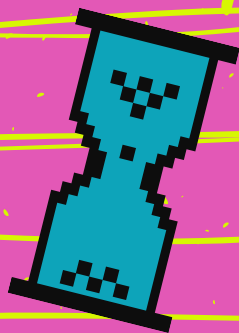
Ens sobren els motius per passar-nos a les eines digitals lliures. Intuïm que Google fa coses que no ens agraden, però no sabem gaire per què. Hi ha moltes alternatives tecnològiques que funcionen! Amb el projecte **SomNúvol femProcomuns**, intercooperant amb altres cooperatives, ha generat «unes **bones eines**, robustes i fiables».

Us les presentarem!

Des de SomNúvol diem que «**la clau per consolidar aquestes alternatives al capitalisme tecnològic és que cada cop més gent s'iniciï en les eines digitals directament amb programari lliure, per no agafar els tics de Google i companyia.**» Uau, sembla gairebé impossible d'entrada, no? Doncs amb aquesta guia volem carregar-vos d'arguments perquè això **sigui una realitat!**

Si volem que les pràctiques anticapitalistes vagin aflorant als diversos àmbits de la nostra vida, és important que ens deixem interpel·lar per elles. I què millor que plantejar-nos-ho en l'àmbit digital, veient que ens travessa radicalment al nostre dia a dia?

Ens acompanyeu en aquest camí?

Introducció

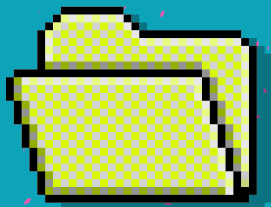
La guia té diversos apartats. Hem procurat que sigui una guia amable, visual i fàcil de seguir. Veureu que no hi ha grans paràgrafs, però sí molts enllaços a articles, notícies i vídeos per a qui vulgui aprofundir en els continguts.

Us recomanem que la llegiu sencera, però també podeu anar allà on us interessi més!

La guia té una part **teòrica**, una part **pràctica**, un apartat de **preguntes** freqüents i un **glossari**.

A continuació us deixem amb un breu **test** introductori perquè pugueu saber en quin nivell esteu en relació amb les eines digitals lliures...

Som-hi!

Introducció

Què volen dir les sigles GAFAM?

- a) Gats i Ànecs Felïços Al Món
- b) Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft
- c) Són les sigles que corresponen a les empreses tecnològiques que dominen el món, bff..
- d) Crec que fan referència a les grans empreses tecnològiques, oi? Tipus Google i així

Quina relació tens amb la tecnologia digital?

- a) Doncs no ho sé, forma part del meu dia a dia, però tot bé, no?
- b) Bona i crítica, participo al hacklab informàtic del barri i soc hacktivista!
- c) Bff... Sembla que ara ja no puguem viure sense ella... I què farem quan caigui internet?
- d) Alguna vegada m'he preguntat si se'ns n'està anant la flapa... hi ha alternatives a Google?

Per què els serveis de Google són gratuïts?

- a) Doncs la veritat és que no m'ho havia preguntat mai...
- b) Pensem que són gratuïts, però realment paguem els serveis regalant-los les nostres dades i privacitat.
- c) Són gratuïts perquè són com una poma enverinada, bff...
- d) Perquè es deuen beneficiar d'altres maneres a costa nostra, si no ens ho farien pagar amb diners segur!

Què podem canviar per fer front a les grans corporacions gegants tecnològiques?

- a) Per què cal que els hi fem front? Si no he de pagar per utilitzar els seus serveis!
- b) Fer el canvi a les eines digitals lliures! Xulíssimes, útils i ètiques! Una fantasia!
- c) No hi ha res a fer...bff...el capitalisme ens ha guanyat...bff...
- d) Ara que ho dius, tinc una amiga que va deixar d'utilitzar Gmail i Whatsapp fa poc... Em sembla guai, però tinc alguns dubtes!

Introducció

Majoria de (a)

QUI ESTÀ A LA LLUNA DE VALÈNCIA

Pot ser que no hagi pensat gaire en aquests temes! «Altu», no passa res! No interessa gaire que qüestionem certes coses... Aquesta guia pot servir-te per començar a plantejar-te algunes preguntes interessants :)

Majoria de (b)

HACKTIVISTA 24/7

Estàs «a tope» amb l'activisme tecnoètic. Aviam què et sembla la guia! Esperem que et sigui útil per convèncer a les amigues per passar-se a les eines digitals lliures! :)

Majoria de (c)

NO HI PODEM FER RES

Sembla que has tirat la tovallola... Esperem que aquesta guia et serveixi per connectar amb el «Sí se puede» i veure que hi ha alternatives tecnològiques que funcionen! Ànims! :)

Majoria de (d)

DE MICA EN MICA S'OMPLE LA PICA

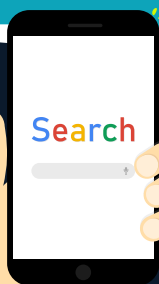
Ets caldo de cultiu per fer el canvi a les eines digitals lliures! Tens el cuquet i curiositat cap aquest món. Ara només falta que decideixis fer el pas definitiu! Tant de bo la guia t'ajudi a fer-lo :)

Els «**Gegants Tecnològics**» o GAFAM (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft) són les empreses multinacionals més grans de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) a Occident.

Són empreses que **dominen** gran part del nostre dia a dia, ja que utilitzem els seus serveis per fer gairebé totes les nostres activitats quotidianes: despertar-nos, saber com arribar a algun lloc, escoltar música, comunicar-nos amb les nostres amistats i família, buscar informació, etc. Sembla que no puguem viure sense elles!

Aquestes empreses tenen com a objectiu **aconseguir el màxim benefici** econòmic possible. Per fer-ho, recopilen les **dades personals i de comportament** de les seves usuàries, en creen **perfils de vigilància** molt complets, i posteriorment venen aquestes dades o serveis basats en elles. Com que volen obtenir tantes dades com puguin, els seus algorismes usen estratègies per tal de **generar addicció** a les seves usuàries.

→ Consultar “Dissenyar l’addicció” o “Persuasió”, de la UOC a <https://design-toolkit.recursos.uoc.edu>

Sensibilització i denúncia

de les GAFAM

06

El capitalisme de vigilància

es lucra amb les dades

Les nostres dades són la gallina dels ous d'or de la qual extreuen el seu lucre

El terme **capitalisme de vigilància** sorgeix a partir d'un article publicat l'any 2013 per **Shosana Zuboff**, sociòloga, professora emèrita de la Harvard Business School i escriptora.

Zuboff defensa que el capitalisme de vigilància és una mutació del capitalisme, una nova forma de mercat i lògica específica d'acumulació capitalista. És un capitalisme sense precedents, que **utilitza l'experiència humana com a matèria primera** per generar una quantitat massiva dades del comportament humà. La majoria d'aquestes dades, les que ella anomena **«excedent conductual»** serveixen per predir els comportaments actuals i futurs de les usuàries. Aquest fenomen va començar a principis dels 2000 amb **Google**.

Es diu que **quan no pagues per un producte, el producte ets tu**. Però en aquest cas, nosaltres no som el producte d'aquestes empreses, sinó que som la **matèria primera**. Som *«els objectes dels quals s'extreu una matèria primera que Google expropia per a utilitzar-les a les seves fàbriques de prediccions. Prediccions sobre el nostre comportament, que les GAFAM venen a terceres empreses, lucrant-se enormement. La publicitat personalitzada és un dels primers elements d'aquesta lògica de mercat»*.

Poèticament, l'autora diu que som *«uns exiliats de la nostra pròpia conducta»*, ja que no tenim ni accés ni control sobre tots aquests coneixements dels quals se'ns ha desposseït.

Som el producte, i som la matèria primera!!

El capitalisme de vigilància

és una forma de mercat,
no una tecnologia

«És el que hi ha», «No hi ha alternativa»,
«No hi podem fer res».

Us sona? Quan una cosa no té antecedents, és més fàcil que normalitzem el que és atípic, allò que ha vingut per a quedar-se i sembla que no hi ha alternativa. Shosana Zuboff anomena aquest fet «**la ideologia de l'inevitabilisme**», que genera resignació i sensació d'impotència. Però OJU! **La inevitabilitat tecnològica no existeix!!**

El capitalisme de vigilància NO és una tecnologia, sinó una forma de mercat. Se'ns ha venut el discurs que el moment actual és una conseqüència inevitable de com funciona la tecnologia digital, però això no és veritat. Hem de començar a **canviar el relat!**

Una altra cosa de què parla l'autora és de com Google va «auto-legitimar-se» aquest poder. Per una banda, destaca que no podem reconèixer els mecanismes que utilitzen les GAFAM. Per altra banda, apunta com de forma secreta i unilateral, etiquetant-nos a les usuàries com a «ignorants», aquestes empreses converteixen les nostres experiències humanes privades en dades sense cap mena d'impediment.

La tecnologia
digital no
equivaleix al
capitalisme
de vigilància

No ens resignem a
la ideologia de
l'inevitabilisme

Shosana
Zuboff

El capitalisme de vigilància

vulnera els nostres drets

Sis declaracions que van permetre el capitalisme de vigilància a Google

En el seu llibre «*La era del capitalismo de la vigilancia. La lucha por un futuro humano frente a las nuevas fronteras del poder*», (2016), Shosana Zuboff il·lustra les sis declaracions que van permetre que en el seu moment Google pogués iniciar el capitalisme de vigilància. Fixem-nos que cada declaració està basada en l'anterior. Si en cau una, cauen totes:

1. Declarem que **l'experiència humana és una matèria primera que es pot prendre gratuïtament**. Basant-nos en aquesta declaració, podem ignorar qualsevol consideració sobre els drets, els interessos dels individus, o sobre el seu coneixement i la seva comprensió de tal apropiació.
2. Basant-nos en la nostra declaració anterior, ens declarem en el nostre **dret de capturar l'experiència d'un individu per a traduir-la en dades conductuals**.
3. El nostre dret de captura, basat en la declaració del nostre dret a una matèria primera gratuïta, ens atorga així mateix el **dret a ser propietaris de les dades conductuals** derivades de l'experiència humana.
4. Els nostres drets a la captura i a la propietat d'aquella experiència i de les seves dades ens confereixen el **dret a conèixer allò que tals dades revelen**.
5. Els nostres drets a la captura, a la propietat i al coneixement d'aquelles dades i les seves revelacions ens confereixen el **dret a decidir com utilitzar aquell coneixement adquirit**.
6. Els nostres drets a la captura, a la propietat, al coneixement i a la decisió ens atorguen també el dret a **establir les condicions que preservin millor els nostres drets** a la captura, a la propietat, al coneixement i a la decisió.

El capitalisme de vigilància

juga les seves cartes per no ser assenyalat

Per què és tan difícil problematitzar les GAFAM?

(→ Consultar "El capitalismo de vigilancia" de Ética Digital Chile a <https://geoma.casa/teorica/el-capitalismo-de-vigilancia/#la-dificultad-para-entenderlo>)

Perquè ens trobem davant un assumpte...

- 1. Nou:** El capitalisme de vigilància és fruit de la revolució informàtica, de la tecnologia dels smartphones i les xarxes socials, que és tot molt recent. Com a humanitat, no hem tingut temps encara de contrastar si ens compensa o no tot això!
- 2. Invisible:** Tots aquests aspectes són molt abstractes, i estem acostumades a entendre coses més concretes. No tenim a ningú que ens apunti amb una pistola o amb una càmera, no veiem directament com ens espion o ens roben.
- 3. Tècnic:** Per entendre bé com funciona, cal estar familiaritzades amb conceptes informàtics de comunicació digital i software, entre d'altres. Poca gent té aquests coneixements!
- 4. Massiu:** L'escala en què opera el capitalisme de vigilància és immensa, sense precedents. Que m'espion a mi o a tu potser no té importància, però ens costa entendre **el poder desorbitat** que té algú que controla la informació privada de gairebé tota la humanitat, i la gravetat que aquest poder sigui utilitzat sense una ètica darrere.
- 5. Normalitzat:** Gràcies a les inversions en màrqueting, lobbies i la manipulació de milions de persones, *influencers*, emprenedors, etc; està totalment normalitzat l'ús d'aquestes plataformes. Demanar a algú que es comuniqui amb tu a través d'un mitjà que no sigui Whatsapp, Google o Instagram, et col·loca com a «bitxo raro».

Les GAFAM són un problemón. Perquè no ens ho diuen?

Poder desorbitat és accedir a la informació privada de quasi tota la humanitat, i utilitzar-la sense una ètica darrere.

El capitalisme de vigilància

té un poder desorbitat

Per acabar, volem deixar clar que les GAFAM...

(→ Consultar el llibre "Dejuni Digital" de Sergi Onorato)

- Tenen el **poder** de manipular l'opinió pública.
- Recopilen, comercien i **es lucren** amb **dades** privades de les seves usuàries.
- Utilitzen sistemes de recompensa i patrons ocults (**dark patterns**) per fomentar l'**addicció** als seus serveis.
- Fan una captació massiva de dades i interaccions entre les seves usuàries.
- Promouen un **monopoli**, un model **centralitzat** d'internet.
- S'aproprien dels nostres imaginaris: projecten un **futur inevitable** d'innovació tecnològica, aparells i metaversos.
- Fan ús de la gratuïtat per **atraure** nous clients.
- Se salten la legislació i/o aprofiten la manca de legislació que hi ha.
- Es regeixen per l'**opacitat** i la poca transparència respecte al seu funcionament intern (tant en l'àmbit empresarial com l'algorítmic). Fan ús de «l'**algorítme de caixa negra**».
- (→ Consultar "Qué son los algoritmos "de caja negra" y por qué se han convertido en un misterio urgente por resolver" de BBC a <https://www.bbc.com/mundo/noticias-45574011>)
- Tenen la **complicitat** dels Estats i institucions.
- I no ho oblidem: el seu objectiu final és el **guany i lucre econòmic privat!**

Poder desorbitat és manipular l'opinió pública, fomentar l'addicció a les xarxes, apropiarse dels imaginaris, monopolitzar l'internet, explotar els buits legals, **caixanegritzar** l'algorítme,...

Sabem on ets. Sabem on has estat. Sabem més o menys en què estàs pensant

Eric Schmidt
Director executiu de Google (2001-2011)

Podem proposar-te què fer i sobre què pensar

El capitalisme de vigilància

està liderat per homes cis,
blancs i rics

Als negocis, el
que és perillós és
no evolucionar.

Larry Page

Director executiu de
Google (2011-2015)

Velocitat i excel·lència,
dos conceptes centrals
per a Google.

Mou-te ràpid i trenca
objectes. Si no trenques
objectes, és que no t'estàs
movent suficientment
ràpid.

Hi haurà dos tipus de
negocis al segle XXI. Els
que estaràn a internet i
els que ja no existiran.

Mark Zuckerberg

Director executiu de Facebook
(2004-2022) i de Meta (2022-Actualitat)

Jeff Bezos

Director executiu
d'Amazon (1994-2021)

Bill Gates

Director executiu de
Microsoft (1975-2000)

Per combatre les GAFAM

Desenvolupar una **mirada crítica** cap a les GAFAM és essencial, encara que requereixi un esforç!

→ Cal que **coneguem què hi ha darrere** d'aquestes grans empreses per **prendre consciència** del seu joc brut i poder **decidir** (sobretot col·lectivament!) no voler formar-ne part.

→ Seguint els eixos de la **Justícia Global***, en aquest apartat us donem informació perquè tingueu **arguments per combatre** les GAFAM...

Abans, però, aclarim...

*quins són els **sis eixos**

de la Justícia Global:

1. **Justícia econòmica i social**
2. **Justícia ambiental**
3. **Interculturalitat crítica**
4. **Perspectiva feminista**
5. **Relacions de poder, drets humans i governança**
6. **Pau i no violència**

(→ Consultar "Educació per a la Justícia Global", de lafede.cat

a <https://www.lafede.cat/es/educacio-per-a-la-justicia-global/>

1-Justícia econòmica i social

Els propietaris de les GAFAM (tots homes cis blancs) estan entre les 10 persones més riques del món

La proporció entre beneficis salarials i nombre de treballadors de les GAFAM és increïblement baixa.

Segons la revista Forbes, a maig del 2024, trobem en tercera posició a **Jeff Bezos (Amazon)**, en quarta a **Mark Zuckerberg (Meta Platforms)**, on hi ha Whatsapp, Facebook i Instagram), en sisena a **Larry Page (Google)**, en vuitena a **Serguey Brin (Google)** i en novena a **Bill Gates (Microsoft)**. Steve Jobs, co fundador i ex-president executiu d'Apple, va morir l'any 2011. També anomenem a Elon Musk (OpenAI, X), en aquesta llista, situat en segona posició.

(→ Consultar "[Estas son las 10 personas más ricas del mundo a 1 de mayo de 2024](https://forbes.es/forbes-ricos/455033/estas-son-las-10-personas-mas-ricas-a-1-de-mayo-de-2024/)", de Forbes a <https://forbes.es/forbes-ricos/455033/estas-son-las-10-personas-mas-ricas-a-1-de-mayo-de-2024/>)

Això és possible gràcies a l'enorme quantitat de dades que emeten els milions d'usuàries d'aquestes plataformes, que són captades per l'empresa i utilitzades per al seu propi benefici. **Les usuàries «treballem gratis» per aquestes empreses**, així que elles no han de crear llocs de feina.

La proporció d'impostos que paguen respecte els seus beneficis és ínfima

La «Taxa Google», va ser aprovada perquè els **Gegants tecnològics paguin impostos en el país on generen activitat** i no on tenen una tributació més baixa. Però el Govern Espanyol va pactar la supressió d'aquesta taxa per 2024 afavorint les GAFAM.

2-Justícia ambiental.

Si internet fos un país, seria el sisè més contaminant del món.

La petjada ecològica de la tecnologia digital (instal·lacions, servidors, refrigeradors) equival a un consum aproximat del 7% de l'electricitat mundial.

La indústria de les tecnologies de la informació generava l'any 2019 el 2% de les emissions globals de CO2. (→ Consultar "¿Cuánto contamina internet?" de National Geographic a <https://www.nationalgeographic.es/medio-ambiente/2019/02/cuanto-contamina-internet>)

La nostra demanda d'smartphones promou la desertificació de la zona més àrida del planeta

El desert d'Atacama, a Xile, acumula més de la meitat de les reserves mundials de liti, metall essencial per a fabricar les bateries dels nostres telèfons i ordinadors. Per extreure el liti d'Atacama cal explotar massivament els recursos hídrics. Aquesta aigua s'extreu en contra de la voluntat dels pobles indígenes que resisteixen als seus territoris.

(→ Consultar "Investigación sobre la extracción de litio en Chile" d'Electronica Justa a <https://electronicajusta.net/portfolio/recerca-liti/?lang=es>).

Com fer front a aquestes conseqüències?

Amb la reutilització o reciclatge solidari podem donar una segona vida al nostre mòbil.

(→ Consultar "Com reciclar el teu mòbil antic?" de Som Connexió a <https://somconnexio.coop/reciclar-mobil-antic/>)

3-Interculturalitat crítica

La intel·ligència artificial no és neutra

Tot i que es ven com a tal, el disseny dels algoritmes de la IA està esbiaixat tant per qui el desenvolupa (qui escriu el codi), com pels interessos de les persones que manen.

Actualment, **els principals ideòlegs del**

desenvolupament de la IA són les grans empreses tecnològiques, amb uns interessos clars: fer-se rics.

(→ Consultar [entrevista a Vicent Costa a La Directa](https://directa.cat/la-intelligencia-artificial-respon-a-una-rao-instrumental-i-a-una-logica-capitalista/)
a <https://directa.cat/la-intelligencia-artificial-respon-a-una-rao-instrumental-i-a-una-logica-capitalista/>)

La sobirania tecnològica té un efecte decolonial

Les **alternatives** a Google que ja existeixen (**i veiem en aquesta guia**) es regeixen per uns criteris descentralitzats: Una xarxa de nodes que aproximen la governança i el servei, en mans de productores i usuàries localitzades que s'enxarxen entre si i busquen un aprenentatge i solidaritat entre elles. No és una sola societat qui modela la tecnologia, **no és un monopoli** com el que tenen les GAFAM.

La intel·ligència artificial és racista

L'any 2023, hi havia comptabilitzades almenys 5 **detencions policials errònies** basades en sistemes de reconeixement facial als Estats Units. Les cinc persones eren homes negres. L'ús del reconeixement facial afecta desproporcionadament les persones racialitzades.

Els models d'IA engoleixen una gran quantitat de dades esbiaixades, però **es disfressen «d'objectivitat i exactitud computacional».**

(→ Consultar ["Un ordenador racista está decidiendo tu futuro y tú no lo sabes"](https://www.eldiario.es/tecnologia/ordenador-racista-decidiendo-futuro-no_1_10421201.html) de elDiario.es
a https://www.eldiario.es/tecnologia/ordenador-racista-decidiendo-futuro-no_1_10421201.html)

La intel·ligència artificial s'utilitza per al control social i migratori

Entre d'altres exemples, destaquem que en la frontera entre Estats Units i Mèxic, l'empresa tecnològica Elbit Systems (Empresa que fabrica materials electrònics de defensa d'Israel) ha construït desenes de torres a Arizona per detectar persones a una distància de fins a 12 km. La primera vegada que aquesta empresa construïa un «mur intel·ligent» era per separar Jerusalem de Cisjordània (Palestina).

(→ Consultar "[La tecnologia de control social basada en la intel·ligència artificial ja està presente en 75 païses](https://www.elsaltodiario.com/control-social/tecnologia-control-social-basada-inteligencia-artificial-presente-en-75-paises)" de El Salto Diario a <https://www.elsaltodiario.com/control-social/tecnologia-control-social-basada-inteligencia-artificial-presente-en-75-paises>)

4-Perspectiva feminista

La intel·ligència artificial és més masculista que nosaltres

La intel·ligència artificial tendeix a enfortir el biaix de gènere.

Reflexa i amplifica els prejudicis d'homes i dones. Per exemple, associa amb més probabilitat els noms femenins a paraules associades a tasques domèstiques o qüestions familiars, i noms masculins a conceptes relacionats amb la carrera professional. El traductor de Google, quan tradueix frases inicials amb pronoms neutres, les finals tenen estereotips de gènere. Per exemple «Ell és doctor. Ella és infermera».

(→ Consultar "[Una Inteligencia Artificial se vuelve racista y machista al aprender a leer](https://www.eldiario.es/tecnologia/inteligencia-artificial-sexismo-racismo_1_3463677.html)" de elDiario.es a https://www.eldiario.es/tecnologia/inteligencia-artificial-sexismo-racismo_1_3463677.html)

Exemple de censura: El març del 2024, Instagram va tancar - sense donar cap explicació - el compte de Cristina Fallarás, que recollia els relats de dones que havien patit violència sexual.

Instagram censura les víctimes de violència sexual

Les xarxes socials i les plataformes mediàtiques permeten la violència en entorns digitals

Les xarxes no sempre reaccionen ràpidament i adequadament davant els atacs masclistes a dones, persones LGTBIQ+ i feministes. Moltes vegades, la seva inacció intensifica les violències, encoratja els agressors i els protegeix.

Facebook i Instagram, que pertanyen a Meta Platforms, tenen una política extremadament restrictiva amb els mugrons «femenins»

El manteniment de programari i la reparació dels aparells tecnològics són pràctiques de cura

«Els moderns artefactes electrònics també fallen: els programes es penegen, les aplicacions no arrenquen, les versions caduquen i es van incompatibles amb altres programes. (...) Considerar la tecnologia des del punt de vista de la cura canvia la nostra manera de concebre els objectes, els dispositius, les infraestructures i els agents implicats en el seu manteniment.»

(→ Consultar Eduard Aibar a «*Reflexió sobre el sosteniment*», del llibre «*Culto a la innovación*»)

Sigui fent topless a la platja, pintats en un quadre o donant el pit a un bebè, tot el que l'algoritme identifiqi com a «mugró femení» és censurat. **Es sexualitza constantment els coscos de les dones, independentment del context.** I a més, la definició de «mugró femení» censura a persones trans i homes. La campanya «Free the nipple» (en català, allibera el mugró) va lluitar per canviar aquestes polítiques, però les empreses propietàries de les xarxes socials, s'hi va oposar.

(→ Consultar "[¿Cambiarán Instagram y Facebook su política de censurar pezones femeninos?](https://www.elnacional.cat/es/sociedad/cambiaran-instagram-facebook-su-politica-de-censurar-pezones-femeninos?)" a El Nacional.cat a https://www.elnacional.cat/es/sociedad/cambiaran-instagram-facebook-politica-censurar-pezones-femeninos_953724_102.html)

Hi ha col·lectius que treballen perquè internet sigui feminista

Podeu llegir els principis feministes d'internet. Es parla d'accés a internet i a la informació, de l'ús de la tecnologia, de la llibertat d'expressió, de la promoció d'economies anticapitalistes... I com bé podeu predir, aquests col·lectius no tenen res a veure amb les GAFAM

→ Consultar "Principis feministes d'Internet" a Pangea.org a <https://laweb.pangea.org/blog-pangea/principis-feministes-internet/>

5-Relacions de poder, drets humans i governança

Parlem de multes: una sanció poc efectiva per delictes contra drets humans comesos per empreses multimilionàries.

L'any 2023, 7 de les 10 **multes per violació de la RGPD** (Reglament General de Protecció de Dades) van ser per Facebook. Van pagar 1296 milions de dòlars, seguits d'Amazon (any 2021), que van pagar-ne 806. L'any 2024, Meta s'endú una multa històrica: 2800 milions de dòlars. Sembla difícil de creure, però és que tenen tants diners que **els surt més a compte pagar aquestes multes desorbitades que complir la normativa** per protegir la privacitat de les persones!

(→ Consultar "[Big Tech, Big Fines](#)" de Statista a <https://www.statista.com/chart/25691/highest-fines-for-gdpr-breaches/>)

El **model de negoci** basat en la vigilància de Facebook i Google és **incompatible amb el dret a la intimitat**, i suposa una amenaça sistèmica per altres drets, com ara la llibertat d'opinió i expressió, la llibertat de pensament, i el dret a la igualtat i a la no-discriminació.

(→ Consultar l'informe en anglès "[Surveillance Giants. How the business model of google and facebook threatens human rights](#)" d'Amnistia Internacional a <https://www.amnestyusa.org/wp-content/uploads/2019/11/Surveillance-Giants-Embargo-21-Nov-0001-GMT-FINAL-report.pdf>)

La vigilància omnipresent de Facebook i Google suposa un perill sense precedents per als drets humans

Els gegants tecnològics són el lobby més gran a la Unió Europea. Segons dades del 2021, juntes gasten de mitjana més de **97 milions d'euros l'any per influenciar les institucions europees.**

Dels 10 principals lobbies europeus, 6 són corporacions tecnològiques i la seva despesa en accions d'influència s'ha incrementat un 149% en els últims set anys. En resum, **les Big Tech s'oposen a qualsevol norma o llei que pugui perjudicar el seu model de negoci i els seus beneficis.**

(→ Consultar "[Las grandes tecnológicas gastan 97 millones al año en lobby en la UE](https://cincodias.elpais.com/cincodias/2021/08/31/companias/1630410685_799570.html)" del País

a https://cincodias.elpais.com/cincodias/2021/08/31/companias/1630410685_799570.html

(→ Consultar "[Google i Microsoft creen escola](https://directa.cat/google-i-microsoft-creen-escola/)" de La Directa a <https://directa.cat/google-i-microsoft-creen-escola/>)

Els gegants tecnològics fan lobby i pressió a les polítiques d'economia digital a Europa

A Catalunya hi ha una «googlelització» de l'educació pública.

Es naturalitza Google i Microsoft des de la infància, no es garanteix la independència dels centres educatius respecte de les empreses i la seva publicitat. Les empreses converteixen els treballs acadèmics i les interaccions personals de l'alumnat en dades pel seu propi benefici...

S'ha denunciat Google repetidament per violar les lleis relacionades amb la protecció de la privacitat infantil a internet, sense conseqüències rellevants.

(→ Consultar "[Google i Microsoft creen escola](https://directa.cat/google-i-microsoft-creen-escola/)" de La Directa a <https://directa.cat/google-i-microsoft-creen-escola/>)

Drets digitals i infància: una assignatura imprescindible

Protegir, promoure, difondre els drets digitals de la infància i adolescència implica necessàriament observar l'entorn digital i actuar contemplant les especificitats d'aquest entorn: Com impacta la vulneració del dret a la privacitat? Quin contingut recomanat està oferint Google als nostres infants? Quin impacte té la publicitat i contingut de Google als nostres infants i joves, i sobretot, **com afecta Google a la salut mental i emocional de les nenes, noies i identitats dissidents?**

(Extret de la Fundació Ferrer i Guàrdia).

6-Pau i no violència

**Les xarxes socials
promouen que ens
convertim en
«esclaus digitals»**

**La dissidència política i
la importància de
l'anonimat a l'internet**

Marcia Tiburi, filòsofa i escriptora brasilera, utilitza l'expressió "esclaus digitals" per posar de manifest que la gran quantitat d'informació que rebem les usuàries quan ens connectem a internet no és casual. Vincula l'auge del feixisme amb l'era digital, i comparteix l'exemple on Bolsonaro, dos dies abans de les eleccions, va enviar un missatge fals que deia que el candidat del Partit dels Treballadors havia violat una noia d'onze anys. L'autora declara que «el sistema de les xarxes socials és el joc de poder a través de narrativa, de posicionaments ideològics, de mentides...»

(→ Consultar entrevista a Marcia Tiburi a La Directa a <https://directa.cat/la-vida-digital-explica-el-feixisme-de-la-nostra-epoca/>)

Molts influencers i youtubers difonen — a cara descoberta, sense filtres i obertament — discursos antifeministes, homòfobs, racistes i islamòfobs. Utilitzen l'**humor trol** i fomenten emocions basades en la reacció, l'agressivitat, l'antagonisme. Extret del documental «La Xarxa Ultra».

L'anonimat permet la dissidència política, la feina dels alertadors que denuncien irregularitats comeses per entitats o organismes oficials, com van fer Edward Snowden, Julian Assange, Hervé Falciani o Itziar González (aquesta última sobre casos de corrupció a Ciutat Vella de Barcelona el 2009).

(→ Consultar "Alertador" a la Wikipedia a <https://ca.wikipedia.org/wiki/Alertador>)

La IA i les tecnologies de vigilància violen drets fonamentals

Els Gegants tecnològics proporcionen la infraestructura i els serveis que faciliten el genocidi a Palestina

L'aplicació d'**intel·ligència artificial (IA) en operacions militars** per seleccionar objectius a Gaza planteja (...) serioses preguntes ètiques i morals en el moment que un algorisme determina objectius de bombardeig sense supervisió humana. A més, el desplegament de la IA en aquest genocidi suposa (...) l'assassinat massiu de civils en una lògica «racional».

(...) **La utilització intensiva de les tecnologies de vigilància** (incloent-hi el reconeixement facial) (...) viola drets fonamentals com la privadesa o la llibertat de moviment i **ataquen la dignitat humana**.

(Consultar "[Tecnopolítica i genocidi](https://www.tecnosandias.org/statement.html#cat), Declaració de solidaritat amb Palestina" de Tecnosandias a <https://www.tecnosandias.org/statement.html#cat>).

Què... flipa tulipa, no?
Quantes d'aquestes coses
no coneixem en general i
és necessari que ho fem?
Ja us heu convençut?
Perfecte!

Uns altres núvols digitals
ja són possibles.
Pugem i ens els fem
nostres?

Recuperem les
nostres dades?

Eines digitals

Tipus de programari

Tothom es pot beneficiar del programari o software lliure, creat per milers de persones de manera altruista

- **Què és el programari d'un ordinador?**
 - El programari, o software en anglès, és la part lògica de l'ordinador. És el **conjunt de programes informàtics amb una utilitat concreta**. En són exemples els processadors de textos i les aplicacions. El software treballa conjuntament amb el hardware, que és la part física de l'aparell. El software envia ordres que el hardware executa. (Extret d'aquest enllaç i de la Viquipèdia)
- **Què és el programari lliure?**
 - El programari lliure és el **conjunt d'aplicacions informàtiques que qualsevol persona pot utilitzar, distribuir, copiar, estudiar, modificar, millorar i compartir** perquè tothom se'n pugui beneficiar. (Extret d'aquí)
 - Per fer-ho, **es fa públic l'accés al programa i al codi font**, que són els arxius que les persones programadores han utilitzat per desenvolupar el programa.
 - Aquests programes han estat **creats per milers de persones de forma altruista**, que tenen un compromís amb una internet i tecnologia per a tothom. El programari lliure és, doncs, **un concepte ètic, comunitari i solidari**.
- **Quines característiques té el programari lliure?**
 - Qui utilitza el programari lliure pot exercir 4 llibertats:
 - **Llibertat 0:** Executar el programa com es vulgui
 - **Llibertat 1:** Estudiar el codi font del programa i poder-lo modificar
 - **Llibertat 2:** Ajudar a les altres persones amb còpies exactes dels programes
 - **Llibertat 3:** Distribuir còpies del programa modificades per una mateixa

Eines digitals

- Què és el programari privatiu?
 - Per contra, és qualsevol programari amb restriccions en l'ús, la còpia, la distribució o modificació d'aquest. Les GAFAM utilitzen programari privatiu o fan ús privatiu del programari lliure.

Diferències

Programari lliure

Utilitzable per a qualsevol propòsit.

Es té accés al codi font. Per tant, es pot estudiar i canviar.

Es pot distribuir lliurement.

Qualsevol el pot actualitzar i modificar.

Qualsevol en pot comprovar el bon funcionament i informar d'errors.

La comunitat oberta dona suport en cas de dubtes.

Es pot comprovar que el programari no recopila dades de les usuàries.

Programari privatiu

Utilitzable només per al propòsit que la llicència autoritzi

No es té accés al codi font. Per tant, no es pot ni estudiar ni canviar.

Distribuir còpies sense llicència és il·legal

Només l'empresa propietària hi pot fer canvis

Les usuàries han de confiar que no tingui errors de funcionament ni de seguretat

Cal consultar el servei tècnic oficial, que forma part de les empreses que comercialitzen el mateix programari

No es pot saber si el programari recopila o no dades de les usuàries

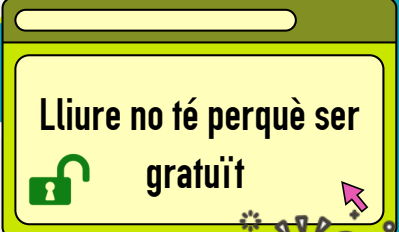

Eines digitals

Lliure no vol dir gratis!

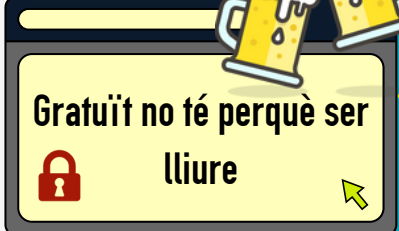

El programari lliure **es distribueix gratuïtament**, però es pot **pagar per a la seva adaptació, configuració, o per serveis de manteniment i actualització**. També pot ser una aposta política **pagar a comunitats desenvolupadores** per tal que puguin continuar desenvolupant programari lliure!

Milers de persones aposten per oferir un servei a la comunitat sense esperar fer-se riques a canvi!

També hi ha programari **suposadament gratis** que **no és lliure**, perquè no es publica el codi font. És el cas del programari de núvol de les corporacions Gegants tecnològiques. I és que tenim accés a aquestes eines **pagant amb les nostres dades** en lloc de diners. Dades que es venen a tercers, **generen perfils de vigilància, perfils de consumidors, perfils de votants,...** i lucren els accionistes d'aquestes corporacions.

Lliure no té perquè ser
gratuït

Gratuït no té perquè ser
lliure

Apostes tecnològiques

Els **principis tecnològics** defensen que la tecnologia s'ha d'utilitzar amb uns valors concrets, ja que la tecnologia per si sola no garanteix el seu ús ètic. Encara més, la tecnologia en mans de les GAFAM **perpetua tots els eixos d'opressió** de diferents maneres!

Hi ha moltes entitats de l'àmbit tecnològic que s'organitzen amb aquests principis, fent pràctiques anticapitalistes a través de fomentar la **interdependència** i la **sobirania tecnològica** col·lectiva. Són entitats que desenvolupen serveis de missatgeria instantània, correu electrònic, servei d'emmagatzematge de fitxers... Aquests serveis funcionen molt bé, donen resposta a les nostres necessitats i **estan en consonància amb els nostres valors**. Tot està alineat!

Apostes tecnòetiques

Hi ha entitats que fan ús de programari lliure, NO recullen les teves dades i NO busquen influir en el teu comportament, **ELS PREOCUPA** el seu impacte ambiental, el biaix de gènere, i s'organitzen de manera democràtica.

En coneixes exemples?

Free Software!

Aprofundim-hi una mica més.

Les entitats que es regeixen per models tecnòetics, doncs, es comprometen a no comercialitzar les dades de les persones usuàries, ni a utilitzar-les per generar perfils de vigilància i seguiment. **Es comprometen a evitar que les nostres dades serveixin per manipular el nostre comportament** de consum, polític o relacional. Per aquest motiu, les nostres dades no s'utilitzen per a finalitats externes al servei, i s'administren seguint criteris de seguretat. També es **facilita l'anonimat** individual de les persones que hi tenen un compte.

https://ca.wikipedia.org/wiki/A_Internet,_ning%C3%BA_sap_que_ets_un_gos

Aposten també per tenir el **mínim impacte ambiental** possible: algunes fan servir energies renovables, tenen en compte el tipus de proveïdors, i no utilitzen més espais de disc del necessari. A més a més, són conscients del biaix de gènere present a l'àmbit tecnològic, i treballen per reduir i erradicar aquestes desigualtats. Prenen com a referència els principis feministes d'internet.

Algunes s'organitzen seguint un model cooperativista:

les persones i entitats usuàries són co-propietàries. Això fuig de la lògica capitalista, fa que la cooperativa no es pugui vendre a una multinacional. També intercooperen amb diverses entitats que permeten una bona producció i manteniment dels serveis que s'ofereixen.

I, òbviament, fan ús de programari lliure! Què, ja t'has convençut per fer el canvi a les eines digitals lliures, però no en coneixes exemples? Te'n deixem una llista!

Apostes tecnològiques

Quines eines?

Per emmagatzemar i compartir fitxers

Eines «d'oficina al núvol», permeten que un equip de persones puguin compartir carpetes amb fitxers, endreçar-los, compartir fitxers amb enllaços...

Nextcloud, Owncloud

Per editar fitxers en línia

Programes d'edició col·laborativa de textos, fulls de càlcul o gràfics que sovint es combinen amb programes d'edició de fitxers d'oficina al núvol per obrir fitxers, editar-los i desar-los.

Collabora Online, OnlyOffice, Etherpad, PenPot, Excalidraw, ...

Per a missatgeria instantània

Eines que permeten enviar-se missatges personals o en un fil de conversa grupal, fer un xat en temps real o un diàleg asíncron, enviar imatges i fitxers, des d'un navegador web i/o una app de mòbil.

Nextcloud Talk, Zulip, Mattermost, Signal, Element.io, ...

Jitsi Meet

Per a videoconferències

Eines que permeten una connexió de vídeo i àudio en línia en sales compartides, amb funcionalitats per fer formacions com compartir pantalla o pissarra virtual i apunts col·laboratius

BigBlueButton, Jitsi Meet

Per enquestes i consultes

Són eines per preparar formularis amb diferents tipus de preguntes i processar els resultats

LiberaForms, LimeSurvey, FramaForms, ...

Altres eines en línia

Per a **vídeos**: Peertube
Per **processos democràtics** i presa de decisions: Decidim, Loomio, Discourse, Consul, Vocdoni, Nvotes, Adhocracy
Per gestionar **fòrums** de debat: Discourse, Loomio
Per fer **gestió econòmica** i administrativa, emmagatzemar **comandes**, **factures** o tiquets: EtherCalc, Dolibarr, Odoo, Tryton
Per crear **webs**: Wordpress, Drupal, Odoo, Joomla, Jekyll

Apostes tecnològiques

Com proveir-se'n?

Autoproveir-nos les eines

Si la nostra entitat o federació té la capacitat per tenir persones que instal·lin, actualitzin i mantinguin les eines.

Mancomunar les eines

Agrupar-nos en un dels projectes cooperatius o associatius que hi ha per compartir l'esforç i els costos d'instal·lar, actualitzar i mantenir les eines, per fer aprenentatge col·lectiu i dotar-nos de suport i ajuda mútua.

SomNúvol és un projecte on les entitats i persones es fan **sòcies cooperativistes** per mancomunar eines.

Pangea és una associació on persones i entitats es fan **sòcies** per mancomunar eines.

Trobar una entitat proveïdora

Trobar una entitat a qui encarregar les tasques d'instal·lació, actualització i manteniment de les eines, així com la configuració a mida.

Una entitat es pot unir directament a un projecte mancomunat o bé que sigui la federació a la qual l'entitat pertany la que en formi part.

Hi ha **cooperatives** i entitats de l'**economia social i solidària** amb capacitat per proveir eines de núvol i, en alguns casos, també per desenvolupar noves funcionalitats; entre altres: *Colectic, Codi cooperatiu, Communia, Còdec, Dabne, bTactic, Barnaciber, Human CTA, Jamgo, Kedu, Lliure TIC, MaadixZone, PimPamPum ...*

Dependència innecessària

No cal ser matèria primera, ni un producte dels Gegants tecnològics.

La dependència, encara tan generalitzada, **no és necessària**. Tenim les eines i tenim la manera de proveir-nos-en dins el cooperativisme i l'economia social i solidària.

Podem ser interdependents i col·lectivament guanyar **sobirania tecnològica**.

I nosaltres, com a joves? I com a educadores?

No anem de colònies a un hotel, ni comprem a un centre comercial...

Apostem per models anticapitalistes també en l'àmbit digital!

Assumim-ho: **«ens l'han colat»**. En els darrers anys, la digitalització de la vida ha crescut de forma exponencial i sembla que gairebé ja no puguem viure si no és amb una **pantalla** al costat.

El debat sobre l'impacte social, ambiental, econòmic que té l'anomenada «revolució» tecnològica el deixem per un altre moment... Però en aquesta guia, com heu anat veient, sí que reivindicuem que és important fer una **reflexió conjunta** sobre com ens relacionem amb aquestes eines!

→ El tema no és el nivell d'addicció individual que tenim a l'Instagram «de turno», sinó com decidim **organitzar-nos col·lectivament**, comunicar-nos, **prendre decisions...** a través de l'entorn digital.

→ Per què ens preocupa això dins l'àmbit de l'**educació en el lleure** i de l'**associacionisme juvenil** en general? Perquè **som agents de transformació social i pretenem tenir una mirada crítica cap al món que ens envolta**. Tenim clar que no anirem de colònies a un gran hotel, que no comprarem a un centre comercial, que apostem per models anticapitalistes... Ahà! També hauríem de tenir aquesta mirada en l'àmbit digital! Les GAFAM faran tot el possible per mantenir-nos enganxades als seus serveis... però no és tan difícil fer el canvi!

Fem el pas a les eines digitals lliures?

Ens sobren motius per fer el canvi!

I us deveu preguntar... **Per on comencem?** A continuació us deixem algunes idees per incorporar les eines digitals lliures al dia a dia de la vostra entitat de lleure.

I nosaltres, com a joves? I com a educadores?

Comunicació interna

El correu del cau o de l'esplai és de Gmail? Totes les comissions, equips de caps i monis, el consell o l'assemblea de monis s'organitzen amb un grup de WhatsApp?

→ Canviem d'eines! Tenim opcions de correus lliures: **Zimbra** amb SomNúvol, **Protonmail**, **Tutanota**, **Riseup**... I pel que fa a aplicacions de missatgeria instantània, podem fer ús de **Signal**, d'**Element** o **Nextcloud Talk**.

Presca de decisions

Decidim coses pel grup de whatsapp o telegram?

→ Si com a grup establim que prendrem decisions de forma digital, podem utilitzar **Decidim**. És un projecte de programari lliure que serveix per facilitar processos de democràcia directa. També hi ha **Loomio**, que ens ofereix diferents maneres de prendre decisions en línia!

Comunicació externa

Publiquem el que fem cada dissabte a Instagram de Meta Platforms Inc?

→ Podem fer un debat polític i parlar de per què fem xarxes, si té sentit, i si volem "protocolitzar" què pengem i què no

→ Podem fer servir les xarxes lliures del **Fediverse**, com Mastodon.

→ Podem fer enganxada de cartells al barri

→ Podem participar en els mitjans locals

Actes

Escrivim les actes de les assemblees amb Google Docs?

→ Podem utilitzar **CollaboraOnline** o **Etherpad** per compartir i editar documents en línia, i una oficina virtual amb **Nextcloud** per guardar documents en línia.

I nosaltres, com a joves? I com a educadores?

Gestió de la informació

Tenim tota la documentació dels infants i joves al Google Drive?

→ Recordem que treballem amb menors d'edat, i que això és informació altament **sensible**.

Com menys dades regalem a Google, millor.

→ Podem utilitzar una oficina amb el programari lliure **Nextcloud** per guardar tota la informació que necessitem.

→ Ens en podem proveir amb SomNúvol o altres iniciatives tecnològiques.

Eines d'oficina

Associem full de càlcul a **Excel**, presentacions de diapositives a **Powerpoint**, i document per escriure a **Word**?

→ Hi ha **bones eines** d'oficina que no són de Microsoft, com **LibreOffice**, la suite ofimàtica lliure més estesa i completa. **Writer** ens permet escriure, **Calc** és el full de càlcul, **Impress** ens serveix per fer presentacions... i té la seva versió en línia, **Collabora Online** amb les mateixes eines dins una oficina virtual.

Fem les inscripcions a través del Google Forms?

→ Doncs estem facilitant les dades a Google.

→ Hi ha alternatives de programari lliure com **LimeSurvey**, **Liberaforms** i **Framaforms**.

Inscripcions

Reunions en línia

Si ens reunim en línia, ho fem amb el Google Meet?

→ **Jitsi** o **BigBlueButton** són bones alternatives!

Com veieu, hi ha molts aspectes amb què **podem fer el canvi** a les eines lliures. No cal anar del 0 al 100 de cop, podem començar provant una eina i veure què passa. El que és important és que ho tinguem present i de mica en mica anem fent el pas cap a la **sobirania tecnològica!**

Preguntes freqüents

Per què una entitat hauria de pagar per aquests serveis, podent-ho tenir gratis? Espera... vols dir que és gratis?

Tu ets el producte!

Google, Instagram, X, Facebook i companyia no són gratis: els **estem pagant donant-los accés a les nostres dades** i a les dades de les persones amb qui ens relacionem.

La part més visible d'això és quan diem: «Ostres, he comprat un bitllet de tren per anar a París i ara em surten recomanacions de restaurants d'allà» o bé «Hem parlat de sabates veganes i ara a Instagram em surten marques que fan aquest tipus de sabata». La part més invisible és el **perfil de vigilància** superdetallat de nosaltres que estan construint amb totes les nostres dades, com a consumidores potencials d'altres serveis... i com a persona/entorns amb sensibilitats polítiques compartides, a investigar en alguns casos.

Ens convertim en la **matèria primera** per fer prediccions de comportament o en el **producte** que altres empreses compren. Compren el nostre perfil d'usuàries! Les empreses que es dediquen a agrupar les dades, classificar-les i vendre-les s'anomenen **Data Brokers** – corredors de dades. Algunes d'elles són *Axiom Corporation, Experian, Equifax, CoreLogic, Epsilon* o *LexisNexis*. Cal assenyalar-les i denunciar-les!

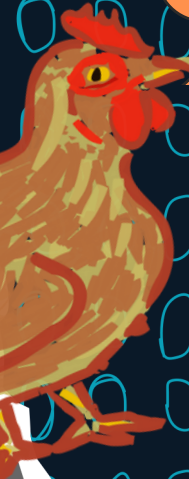
No cal ser una hacker per saber utilitzar les eines tecnològiques. Les GAFAM ho emboliquen tot com un caramel·let perquè creiem que els seus serveis són els més fàcils i intuïtius d'utilitzar. I com que cada vegada els utilitzem des de més petites, ens hi acostumem molt aviat, **normalitzem el seu ús** i sembla que el canvi sigui impossible.

Tenim **bones eines lliures**, però ens hem acostumat a unes eines concretes i al seu entorn. Òbviament, tot canvi requereix un esforç i aprenentatge, però surt a compte!

La majoria d'eines lliures són fàcils de fer servir i iniciatives com l'**Àgora** de SomNúvol fomenten l'**Ajuda mútua** i l'**aprenentatge compartit** entre usuàries.

Calen grans coneixements tècnics per utilitzar les eines tecnològiques? És clar que no!

Preguntes freqüents

Per què ens sembla que s'ha estès poc?
Manca de compromís polític?

Com podem incorporar les eines tecnoètiques a l'entitat?
De forma progressiva

La major part de les eines que fan funcionar internet són de programari lliure. Però moltes de les eines orientades a les persones usuàries són privatives i/o controlades per les Grans Corporacions. *Un símil seria que l'internet són els camins i les eines privatives són els vehicles que passen per aquests camins, que poden ser cotxes privats o bicicletes, autobusos i trens de titularitat pública.*

Hi ha molts motius que donen resposta a aquesta pregunta, però, bàsicament, podríem dir que **hi ha poc compromís polític amb les eines lliures** i, conseqüentment, poca inversió de recursos.

I no podem oblidar que les GAFAM tenen una influència enorme en les polítiques internacionals, i que voldran dinamitar tot allò que les vulgui fer trontollar... així que és important connectar i **nodrir les resistències** que lluiten contra aquests Gegants!

Si no ho fem nosaltres, qui ho farà?

No ens estressem! **Qualsevol canvi** cap a les eines digitals lliures ja és un gran motiu de celebració. Així que probablement és més realista no pretendre canviar del 0 al 100, sinó posar-nos **objectius** a curt termini i **assolibles**.

Per exemple, un curs podem provar de canviar el correu de l'esplai/cau a un de lliure i traslladar les nostres dades a un servei de núvol ètic; un altre curs podem provar de promoure xarxes de missatgeria instantània lliures entre nosaltres i amb les famílies, etc.

Glossari

Capitalisme de vigilància

- **Nou ordre econòmic** que reclama per a si l'experiència humana com a matèria primera, gratuïta i aprofitable, per a una sèrie de pràctiques comercials ocultes d'extracció, predicció i vendes.
- **Lògica econòmica paràsita**, en què la producció de béns i serveis se subordina a una nova arquitectura global de modificació conductual.
- **Mutació sense escrúpols del capitalisme** caracteritzada per grans concentracions de riquesa, coneixement i poder que no tenen precedent en la història humana.
- **Marc fonamental d'una economia de la vigilància.**
- **Amenaça tan important per a la naturalesa humana** al segle XXI com ho va ser el capitalisme industrial per al món natural als segles XIX i XX.
- **Origen d'un nou poder instrumental** que imposa el seu domini sobre la societat i planteja alarmants contradiccions per a la democràcia de mercat.
- **Moviment que aspira a imposar un nou ordre col·lectiu** basat en la certesa absoluta.
- **Expropiació de drets humans crucials** que perfectament poden considerar-se un cop des de dalt: un enderroc de la sobirania del poble.
 - Extret de: «La era del capitalismo de la vigilancia. La lucha por un futuro humano frente a las nuevas fronteras del poder», (2016), de Shosana Zuboff

GAFAM

Sigles dels Gegants tecnològics, les grans empreses tecnològiques del món (Google, Apple, Facebook (actualment, Meta), Amazon i Microsoft).

FLOSS

Sigles de *Free/Libre Open Source Software*, és a dir, programari lliure i de codi obert

Eines tecnoètiques

Eines digitals que es regeixen sota principis ètics. S'entén que s'ha de fer ús de la tecnologia amb uns valors i ètica concreta. Si la deixem en mans de les grans empreses, es continuaran reproduint mecanismes de discriminació, exclusió i violència.

Glossari

Bretxa digital

- «La bretxa digital fa referència a la desigual capacitat per accedir i utilitzar les TIC» (Andreasson, 2013)
- «La bretxa digital aprofundeix en situacions de desigualtat prèvies, i alhora genera noves formes d'exclusió social» (Olarte, 2017).

Referències bibliogràfiques

- «La era del capitalismo de la vigilancia. La lucha por un futuro humano frente a las nuevas fronteras del poder», (2016), de Shosana Zuboff
- «Sobirania tecnològica» (vol.1, 2014, vol.2, 2017), d'A.Haché, M.Padilla i altres
- «Totes les lluites són una: tecnologies ètiques per a la transformació social» (2019), de Lleialtec
- «Dejuni Digital» (2022), de Sergi Onorato
- «Las redes son nuestras» (2024), de Marta G. Franco
- «Digitalització democràtica. De com les institucions han permès que els nostres espais digitals quotidians siguin transformats en latifundis extractius privats... i de com revertir-ho» (2024), de Simona Levi

Llicència Creative Commons Reconeixement Compartir Igual 3.0-es per al contingut escrit.
Podeu reproduir, distribuir i adaptar lliurement mantenint la mateixa llicència en les obres derivades.

Llicències de les imatges

- **Il·lustracions** de gegants, ulls corporatius, mongeteres, gallines · Dvdgmz-femProcomuns 2024 *Creative Commons Reconeixement Compartir Igual 3.0-es*
- **Icones Noun Project:** Video-chat 4128613 AVAM, Survey 6913015 Anggara Putra, Server 6944707 Mick Apps CC-by, Server 50598Jaime Carrion, Cut 1157486 Sara. *Creative Commons Reconeixement*.
- **Altres icones:** Lock/Unlock - Font Awesome - Dave Gandy *Creative Commons Reconeixement Compartir Igual* , Clinking-beer-mugs -Streamline Emoji project - Vincent Le Moign - *Creative Commons Reconeixement*, edit-ltr-invert - OOjsUI-Team - *MITLicense*
- **Gràfics mascotes:** FreeBSD Deamon-phk - Paul Henning Kamp - *BeerwareLicense*, Tux - Larry Ewing *Creative Commons Reconeixement*, GNU - Aurélio A. Heckert - *Licence Art Libre*
- **Fotos amb llicència** *Creative Commons Reconeixement*: Mark Zuckerberg /Anthony Quintano 2019, Jeff Bezos / U.S. Secretary of Defense 2016, videovigilància mòbil / Loretahur 2013
- **Fotos amb llicència** *Creative Commons Reconeixement Compartir igual*: Larry Page / Marcin Mycielski CC-BY-SA
- **Fotos amb llicència** *Creative Commons Reconeixement No comercial Compartir igual*: Eric Schmidt / WEF 2007, Big data is whatching / kabaiah, Bill Gates / WEF 2007
- **Fotos amb llicència** *Creative Commons Reconeixement No comercial No derivades*: Shoshana Zuboff 1 i 2/ FGF 2019
- **Altres fotos:** Càmeres vigilància / Jürgen Jester *Pexels free use*, Rosie the riveter / J. Howard Miller *Domini públic*.

Aquesta guia és una "obra composta" (art. 9.1 LPI) i no pot se considerada una obra derivada de cap de les imatges que s'hi inclouen. És per això que aquí s'indiquen les llicències.

SomNúvol

commons .coop
Cloud

escola
lliure

femPROCOMUNS

COOPERATIVA · COL·LABORACIÓ
DESCENTRALITZACIÓ · AUTOGESTIÓ
EQUITAT · SOSTENIBILITAT · DISTRI
BUCIÓ · INTERCANVI · MUTUALITAT
RECIPROCIAT · REPLICABILITAT
CONEXIEMENT I PROGRAMARI LLIURE

